

Received-Makale Geliş Tarihi 24.04.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 30.06.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(108), 1159-1168

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.12603269

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Çam Türkan
<https://orcid.org/0000-0002-1680-6258>
İğdır Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi İğdır / TÜRKİYE

Çizgi Roman Türüyle Tarihi Değerleri Tanıtmak: Bilim İnsanları Çizgi Roman Serisi

Introducing Historical Values with Comics: Scientists Comic Series

ÖZET

Bu araştırmanın inceleme unsurunu MEB tarafından tarihe mal olmuş önemli şahsiyetlerin dünyaya ve insanlığa katkılarını idrak etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere bu bilgileri görsel uyarılarla zengin çizgi roman türünde "Bilim İnsanları Çizgi Roman Serisi" oluşturmuştur. Çizgi romanların eğitimde kullanımı oldukça önemlidir. Çocukların sevdiği araçları eğitimde kullanmak öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Görsellerle zenginleştirilmiş materyaller de dikkat çekici ve öğrenmeyi zevkli hale getiren unsurlardır. Sınıfta ve ders dışı etkinliklerde bu kaynaklardan yararlanmak önem arz etmektedir. Bu özelliklerin hepsini içinde barındıran edebi türlerden biri de çizgi romandır. Bu çalışmada da bilim insanlarını çizgi roman türü ile öğrencilere tanıtmak ve bu eserlerle tarihi bilgi ve şuur kazandırmak, değerleri eserler aracılığıyla aktarmak amaçlanmıştır. Hazırlanan serinin ilk eserleri Evliya Çelebi, Harizmi ve Cezeri çizgi romanları ile ortaokul öğrencileri başta olmak üzere tüm öğrencilere, kahramanın yaşadığı döneme ait özellikler, toplumsal ve kültürel yapılar hakkında zengin öğrenme deneyimi sunma hedeflenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi çalışmada kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan eserlere MEB resmi internet sayfasından erişilmiştir. Araştırma sonucunda bu çizgi romanların tarihimize yön veren şahsiyetleri tanıtmada ve sevdirmede faydalanılabilecek eğitsel bir kaynak olarak okunmasının uygun olduğu görülmektedir. Eserlerle tarihimize, bilim, kültür ve sanat dünyamıza katkıları olan önemli şahsiyetlerin hayatını öğrencilere farklı yollarla sunulmuş, görsel zenginlikle ilgilerini çekmek amaçlanmıştır. Çizgi romanlarla bunu yaparken ulusal kültürümüzün özünden uzaklaştırılmadan bu değerleri tanıtmayı başarmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Çizgi Roman, Değer, Türkçe eğitimi.

ABSTRACT

The examination element of this research was created by the Ministry of National Education in order to provide students with this information in a comic book genre rich with visual stimuli in order to enable them to comprehend the contributions of important figures who have become part of history to the world and humanity. The use of comic books in education is very important. Using the tools that children love in education facilitates learning. Materials enriched with visuals are also elements that attract attention and make learning enjoyable. It is important to benefit from these resources in in-class and out-of-class activities. One of the literary genres that includes all of these features is the comic book. This research, it was aimed to introduce scientists to students through the comic book genre and to provide historical knowledge and consciousness with these works and to transfer values through works. The first works of the prepared series, Evliya Çelebi, Harizmi and Cezeri comic books, aimed to provide a rich learning experience to all students, especially middle school students, about the characteristics of the period in which the hero lived, social and cultural structures. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. Works used in the research were accessed from the official website of the Ministry of National Education. As a result of the research, it is seen that it is appropriate to read these comics as an educational source that can be used to introduce and endear the figures that shaped our history. The works have presented the lives of important figures who contributed to our history, science, culture and art world to students in different ways, and it is aimed to attract their attention with visual richness. While doing this with comics, they have managed to introduce these values without alienating them from the essence of our national culture.

Keywords: Children's Literature, Comics, Value, Turkish education.

1. GİRİŞ

Çizgi roman, izleyenin görsel bir idrak oluşturmasını sağlayan, bilgi veren, planlanmış bir biçimde sıralanmış görseller oluşturan ve okuyucuya hedeflenen kazanımın verilebileceği bir türdür (McCloud, 2019). Çizgi roman, metnin çizimle bir arada olduğu aşamalı bir tür olarak tanımlanmıştır (Cantek, 2014).

Çizgi roman türünün kökeninin mağara resimlerine, Mısır hiyerogliflerine ve M.Ö.300'deki Bayeux dökümlerine dayandığı düşünülmektedir (Gravett, 2014). Bazı araştırmacılar çalışmalarında bu türün basılı ürün olmasından dolayı, çizgi romanın kökenini matbaanın icadına (M.S.593) dayandırmaktadır (Öz, 2013). Günümüzde hızlı gelişen teknoloji çizgi romanların dijitalleşmesini sağlamış ve basım maliyetini ortadan kaldırarak daha çok insanın bu türe ulaşmasını sağlamıştır (Hands vd., 2018). Ülkemizde çizgi roman türünün ilk örneklerine 19. yüzyıla matbaanın gelişine kadar uzanmaktadır. Önce içinde kısa çizgili anlatıların bulunduğu mizah dergilerinde yayınlanmaya başlanmıştır (Aslan, 2019).

Çizgi romanların eğitimde kullanımı oldukça önemlidir. Çizgi roman türü önce ABD'de daha sonra ise Avrupa'da okullarda öğrencilerle buluşturulmuştur (Symeon, 2008). Eğitimde çizgi romanlar aracılığıyla öğrenciler aktif dinleme ve okuma yapabilmekte ve görsel okur-yazarlığı olumlu biçimde arttırmaktadır (Aytekin, 2011). Bu türün kullanıldığı derslerde öğrenciler metni okurken sıkılmazlar. Kapsamındaki konuların pek çok yaş grubuna aynı anda hitap edebilme ve onların dikkatini çekebilme gücüne sahip olması büyük avantajdır. Bu avantajı sağlayan en önemli unsurlar basit bir dil kullanılması ve birbirini takip eden dikkat çekici, macera içeren olaylar dizilerinden oluşmasıdır. Bu özellikler çizgi roman türünün eğitimde kullanılmasını mümkün kılmaktadır (Boyras, 2022; Tilley & Weiner, 2016). Ülkemizde de çizgi romanlar eğitimde tercih edilmektedir. Bu türün özellikle ilköğretim seviyesine yönelik hazırlanmış olduğu görülmektedir (Ertensir, 2011).

Çizgi romanların olumlu etkileri ve eğitime katkıları ortaya konduktan sonra farklı kullanım alanlarına eğitim de katılmıştır. Çizgi roman sadece art arda sıralanan resim ve yazıların birbirleriyle uyumu şeklinde sınırlandırılmaz. Bu türün yönlendirici, öğretici, eğitici ve mesaj verici özellikleri de bulunmaktadır. Öğretim aracı olarak çizgi roman; motivasyonu artırma özelliği, basılı bir materyal olması nedeniyle kalıcı olması ve yıllarca kullanılabilir olması özellikleri ile eğitim açısından kullanışlı ve etkili bir araçtır (Wood, 2015). Çocukların macera arzuları ve hayal dünyaları çizgi romanlar sayesinde gelişmekte ve onların beklentilerini karşılayabilmektedir. Okuması rahat olan bu eserler, farklı okuma becerisine sahip çocukların da resimler aracılığıyla anlayabileceği eserlerdir. Kahramanlar çizgi romanlarda resimler aracılığıyla ön planda olur. Çocuklar bu eserler sayesinde bir yandan okuma hızını arttırırken diğer yandan neden sonuç ilişkisi kurma ve gözlem yeteneğini de kazanmaktadır (Yalçın & Aytaş, 2008). Çizgi romanlar görselleri ve yazılı anlatımlarıyla hayal gücünü geliştirir, öğrenmeyi kolaylaştırır, mantıksal düşünme becerisini destekler ve gelişmeyi sağlar (Morel vd., 2019). Toplumsal problemleri fark etmek ve konu hakkında bilgi sahibi olmak; gelecek ile ilgili olabilecek olaylar hakkında düşünebilmelerini sağlamak; bilimsel konulara merak duymalarını sağlamak, araştırma yapmalarını ve sorunlara çözüm önerileri sunabilme becerilerini geliştirmek edebi eserlerin öğrencilere katkılarıdır (Weber vd., 2013). Çocukların sevdiği araçları eğitimde kullanmak öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Görsellerle zenginleştirilmiş materyaller de dikkat çekici ve öğrenmeyi zevkli hale getiren unsurlardır. Sınıfta ve ders dışı etkinliklerde bu kaynaklardan yararlanmak önem arz etmektedir. Bu özelliklerin hepsini içinde barındıran edebi türlerden biri de çizgi romandır. Bu çalışmada da bilim insanlarını çizgi roman türü ile öğrencilere tanıtmak ve bu eserlerle tarihi bilgi ve şuur kazandırmak, değerleri eserler aracılığıyla aktarmak amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma yönteminde konular bütüncül bakış açısıyla ele alınmakta ve araştırma konusunu derin bir kavrayış ile araştırmak amaçlanmaktadır (Karataş, 2015). Araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizinde araştırma konusu materyaller detaylı incelenmektedir. Doküman analizi araştırmalardaki yazılı materyalleri ve kayıtları toplama, inceleme ve değerlendirme esasına dayalı bir yöntemdir (Ekiz, 2015).

2.1. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalar için geçerlik ve güvenilirlik kavramları; teyit edilebilirlik, inandırıcılık, tutarlılık ve aktarılabirlik kavramları ile sağlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmanın inandırıcılığı için bulgularda çizgi romandan örnek ifadeler ve kavramlara yer verilmiştir. Aktarılabirliği sağlamak için izlenen yol ve yöntem ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur. Nitel çalışmalarda geçerliği sağlamak için veri kaynaklarını doğrudan aktarmak önemlidir (Creswell, 2003). Bu nedenle çalışmada geçerliği

sağlamak adına eserlerden görsel ve yazılı alıntılar verilmiştir. Çizgi romanda bulunan diyalogların tutarlılığını ortaya koymak için araştırmacı eserleri farklı zamanlarda okuyup incelemiş ve bulguların tutarlılığını kontrol etmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Bu araştırmada MEB tarafından ilkökul ve ortaokul düzeyindeki çocuklara yönelik hazırlanmış çizgi romanlar incelenmiştir (MEB, 2024). Çalışma içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi, birincil okumayla metnin tema ve içeriğini ele alıp ikincil okumayla da bağlam dokusunu incelemektedir (Bilgin, 2006). Çizgi romandaki metinler okunmuş; tarihi karakterin önemini, özelliklerini vurgulayan ve okuyucuya onların önemini hissettirmede etkin ifadeler tespit edilerek notlar alınmıştır. Çizgi romanlardaki diyaloglar içerik analizine tabi tutulmuştur. Eserin görselleri sunulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmaya konu olan kitaplar incelenmiş, kitapta tespit edilen örnek cümleler ilgili eser alt başlığında sunulmuştur.

3.1. Evliya Çelebi

Evliya Çelebi eseriyle çok yönlü bilim ve ilim insanını çocuklara tanıtmak amaçlanmıştır. Gezgin olan Evliya Çelebi, pek çok alanda eğitim almış biridir. Farklı kültürleri gören ve tanıtan evliya çelebi aldıkları notları ve yazdığı kitabı ile de geçmiş ile bağ kurmamıza da yardımcı olmuştur. Evliya Çelebi kitabıyla çocuklara, küçük yaştan itibaren ilim tahsis etmenin önemi; birçok dil bilmenin güzelliği; hafız olmak, gezgin olmak ve savaş muhabirliği yapmak gibi çok yönlü kişiliği ve yazarlığı ile tarihi değeri olan şahsiyet tanıtılmıştır.

“Çelebi; dönemin en tanınmış hocalarından sanat, matematik, astronomi gibi pek çok alanda eğitim aldı. -Aferin Çelebi! Çok çabuk kavriyorsun.”(Sayfa 4)

“Çelebi'nin hayal gücü o kadar geniş ki arkadaşları söylediklerini hayranlıkla dinliyordu. Çelebi öyle zeki ve yetenekliydi ki kendisine öğretilen her şeyi hızla kavriyordu.”(Sayfa 4)

“Çelebi hoş sohbetti. Herkes ondan gezdiği gördüğü yerleri anlatmasını isterdi. Mizahi bir dili vardı. Taklit yeteneğini kullanmayı da iyi beceriyordu doğrusu.”(Sayfa 5)

“Çelebi, sarayda uzun süre hareketsiz durmadığı için karşılaştığı her fırsatı bir seyahate dönüştürmeye başladı. Bazen ulak oldu, bazen arabulucu, bazen de elçi...” (Sayfa 6)

“Gittiği her yerin kültürünü, dilini, dinini, zenginliklerini, yerel halkın ne yiyip içtiğini, nasıl geçindiğini de anlatıyordu Çelebi...”(Sayfa 7)

“İstanbul'a her dönüşünde eş, dost, akrabayı ziyaret edip onların gönüllerini almayı ihmal etmiyordu Çelebi. Onlar da Çelebi'yi pek güzel karşılıyorlardı.”(Sayfa 8)

“Padişahın savaşlarda olup biteni anlatması için Çelebi'yi görevlendirdiği de oldu. Belki de en eski savaş muhabirlerinden biriydi o.”(Sayfa 10)

“Babasının nasihatlerini hatırlıyordu: “Sen sen ol Çelebi, kötü kişiyle yoldaş olma, hep ileri yürü, geride kalma!”(Sayfa 11)

“Şu Çelebi'nin yaptığı da akıl işi değil! Canından olacak hiç umurunda mı? -Akıl işi değil, gönül işi!

“-Kalem kılıçtan keskin olur.” derler. Ben de kalemimle savaşıyorum.” (Sayfa 12)

“Kimi er meydanlarında dövüşür, kimi de diliyle, kalemiyle savaşır zulme karşı. Her birinin değeri başkadır!”(Sayfa12)

“Çelebi, kuş uçmaz kervan geçmez yollarda yürümekten hiç korkuya kapılmadı. Her yolculuk yeni bir deneyimdi onun için.”(Sayfa 13)

“Çok gezen mi bilir, çok okuyan mı? Evliya Çelebi, kendi yaşadığı dönemi ve hayatı seyahat ederek kavriyordu. Yaşamın anlamını seyahatle derinleştiriyordu.”(Sayfa 15)

“Çelebi, hayatında pek çok şehir ve ülke gezdi ama onun asıl isteği Hac ibadetini gerçekleştirmek ve büyük bir aşkla bağlı olduğu Peygamber Efendimiz'in kabrini ziyaret edebilmektir... Kâbe'yi karşısında gördüğünde öyle heyecanlandı ki Peygamber Efendimiz'in etrafında yürüyen ilk

Müslümanların görüntüleri canlandı gözlerinin önünde. Çelebi de onların arasına karıştı...”(Sayfa 16)

“Bilirsin Çelebi, insanlarla iyi geçinebilmeyi herkes beceremez. Sırrı öyle bir sakla ki Çelebi, senin içindeki can duymasın. Sırrı yanlışlıkla ağzına alma ki Çelebi, dilin duymasın! Kimsenin sırrını kimseye söyleme. İnsan aynı çizgide ilerlemiyor Çelebi. Bazen kötülük yapan oluyor, bazen de yaptığı iyiliklerle kendisine hayran bırakan...”(Sayfa 17)

“Aslen Kütahyalı olan Çelebi'nin hatırasını canlı tutmak için Kütahya'da açılan Evliya Çelebi Kültür Sanat Evi'ni gezebilirsiniz.”(Sayfa 18)

EVLYA ÇELEBİ

desteklenmesi de geçmişteki kültürümüzü çocuklara doğru tanıtmak açısından oldukça önemlidir. Bilime sevdalı idareciler oldukça bilimle uğraşan gençler daima desteklenecektir. Cezeri'nin hayatı da bu noktada çocuklara örnek teşkil etmektedir. Kişilik gelişimi ve rol alma dönemi için kritik bir öneme sahip olan ortaokul öğrencilerine biyografi türüyle tarihimize yön veren önemli şahsiyetleri okutmak ve bunu çocukların çok sevdiği çizgi roman türüyle yapmak ayrıca dikkat çekicidir.

Aşağıda Cezeri eserinden aktarılan alıntılar ile tarihe ve bilim adamına ait önemli unsurlar paylaşılmıştır. Bu alıntılarda Cezeri'ye ait kişisel özellikler ve döneme ait bilime verilen önemi görmekteyiz: Merak ve Sorgulama, fikir yürütme, Bilime verilen önem, özgün eserler ortaya koymak, teknik işlerde başarılı olmak, kitap yazmak, evrensel değere sahip olmak, eserlerinin evrensel olarak farklı ülkelerde okutulması gibi önemli notları görebiliriz.

“İsmail'in teknik işlere ilgisi çocuk yaşta başladı. Her işin farklı incelikleri var. Bu incelikleri de işin ustasından öğrenmeli!” (Sayfa 4)

“Evet. İsmail, doğru söylüyorsun. Aferin sana! Sorgulama yeteneğin senin ileride başarılı olmanı sağlayacak.” (Sayfa 4)

“Dedemin rahat abdest alması için bir abdest alma makinesi yapabilir miyim acaba diye düşünüyorum.” (Sayfa 6)

“Bilesiniz ki her bir çalışmanız bilim adına çok kıymetli.” (Sayfa 7)

“Sultan Mahmud, devrin önde gelen bilim insanlarını ve yetenekli birçok ustayı sarayına davet etti... Onlara verdiği desteği hiç kesmedi.” (Sayfa 7)

“Sizler sadece devletimize değil tüm insanlığa katkı sağlıyorsunuz.” (Sayfa 7)

“Küçük yaşına rağmen Cezeri de sarayda toplanan bilim insanlarının arasında yerini aldı.” (Sayfa 7)

“Sen, teknik bir dehasın! Bu zekâyı doğru yerde kullanmalısın. Bunu aklından sakın çıkarma! -Allah'ın izniyle hep hatırımda tutacağım, Sultanım!” (Sayfa 8)

“Sultanımızı mahcup etmemeliyim! Şimdiye kadar hiç kimsenin görmediği bir kapı yapmalıyım.” (Sayfa 8)

“-Sayende özgün bir mimari tarz kazandı saray. -Şanınıza yaraşır bir eser ortaya çıkarmaya çalıştım, Sultanım!” (Sayfa 9)

“Cezeri çalışmanın insan hayatına anlam kattığını iyi biliyordu. Bu nedenle gece gündüz demeden çalışıyordu... Cezeri Sultan Sökmen'in desteğiyle çalışmalarına aralıksız devam etti.” (Sayfa 10)

“-Cezeri, senden bir makine yapmanı istiyorum! Öyle bir abdest alma makinesi yap ki abdest almak kolaylaşsın!” (Sayfa 11)

“İnanılmaz! Yine iyi iş çıkarmışsın, Cezeri. Bu hünerlerinle daha neler ortaya koyacağını merakla bekliyorum doğrusu.” (Sayfa 13)

“Yaptığın araçlar olağanüstü. Nereden aklına geliyor bu fikirler? Gökten zembille inmiyor ya! İlahi Hekim Efendi! Yapmak istediğim her şeyi bilimin kurallarına göre tasarlıyorum. İşin püf noktası bu! ” (Sayfa 13)

“Senden bir istekte bulunmaya geldim. Yardımına ihtiyacımız var. ... Hastalardan yeteri kadar kan almak kolay değil. Düşündüm de bir kan alma aleti yapman mümkün mü? ” (Sayfa 14)

“Bu alet yardımıyla hekimler hastalardan hiç zorlanmadan istedikleri miktarda kan alabilirler... Bu işin altından Cezeri'den başkası kalkamazdı zaten. Haklı çıktık!” (Sayfa 14)

“Cezeri kan alma teknelerini bitirdi. Hekime nasıl çalıştığını göstererek aracı teslim etti. İnsanlara yararlı bir şey yaptığı için mutluydu.” (Sayfa 15)

“Cezeri atölyesine inip çalışmalara başladı. Birçok taslak çizimi yaptı. En ince detayına kadar düşünüp hesapları ve masrafları çıkardı.” (Sayfa 15)

“Cezeri; yaptıkların kaybolsun, unutulsun istemiyorum. Sultan Cezeri'den yaptığı işleri anlatan bir kitap yazmasını istedi... Cezeri o güne kadar ortaya koyduğu bütün çalışmalarını ayrıntısıyla yazmaya başladı.” (Sayfa 16)

“İşte, bu kitap sayesinde adın hiçbir zaman unutulmayacak, Cezeri!” (Sayfa 17)

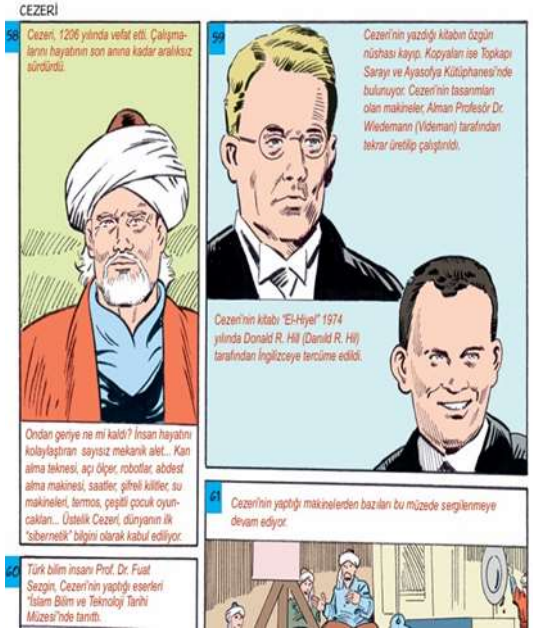
“Cezeri'nin yazdığı kitabın özgün nüshası kayıp. Kopyaları ise Topkapı Sarayı ve Ayasofya Kütüphanesinde bulunuyor. Cezeri'nin tasarımları olan makineler, Alman Profesör Dr. Wiedemann tarafından tekrar üretilip çalıştırıldı.”(Sayfa 18)

“Cezeri'nin kitabı ‘El-Hiyel’ 1974 yılında Donald R. Hill tarafından İngilizceye tercüme edildi.” (Sayfa 18)

“Türk bilim insanı Prof. Dr. Fuat Sezgin, Cezeri'nin yaptığı eserleri ‘İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi’nde tanıttı... Cezeri'nin yaptığı makinelerden bazıları bu müzede sergilenmeye devam ediyor.” (Sayfa 18)

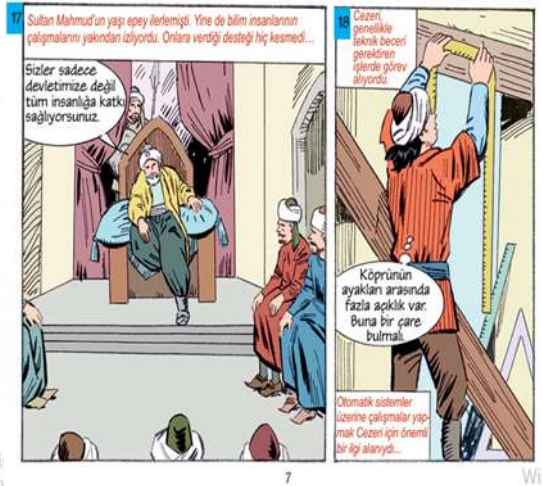
(Cezeri, 2024, s, 4)

(Cezeri, 2024, s, 18)

(Cezeri, 2024, s, 12)

(Cezeri, 2024, s, 7)

3.3. Hârizmi

Eğitim hayatında iyi bir başarı elde etmek istiyorsa bir kişi yapması gereken en önemli iş: çalışmak. Harizmi'nin hayatı ile bu vurgu yapılıyor eserde. Çalışkanlığı ve matematiğe olan merakı ile diğer arkadaşlarının arasından sıyrılıyor. Matematiğin pek çok bilime temel oluşturduğu ve bu bilimde ilerlemenin Harezmi'yi çok iyi yerlere getirdiği aktarılıyor. Bir işte uzmanlaşmanın önemi de vurgulanmış oluyor böylece. Kitap okuma, kütüphaneleri aktif kullanmanın önemini öğrencilere anlatıyor eser. Zor durumlarda bile ilim ve bilim tahsisini öncelik görme devletlerin ilerlemesi için oldukça önemlidir ve savaş durumlarında bile bu önceliği gerçekleştirmenin mümkün olduğunu görmekteyiz. Harizmi kitabı ile çocuklara: küçük yaştan itibaren ilim tahsis etmenin önemi, matematiği öğrenme ve bilmenin önemi, bilime önem vermek gerektiği, coğrafya bilimi, rasathane ve astronomide gelişmeleri ve etkilerini, cebir

kitabı yazan kişilerden birinin Cezeri olduğunu, 0 rakamını ilk bulan ve kullanan kişinin Cezeri olduğu aktarılmaktadır.

“Bahçe işleriyle birlikte dönemin ünlü âlimlerinden de ders alarak eğitimine devam etti. -Yeni şeyler öğrenmek beni daha çok mutlu ediyor.” (Sayfa 3)

“Matematik olmadan bilimde ilerleme olmaz. Bilim alanında ilerlemek istiyorum.” (Sayfa 4)

“Beytülhikme tıp ve din âlimlerinin, astronomların, kimyacıların, fizikçilerin ve felsefecilerin yetiştiği bir akademiydi. Muhammed bin Musa'nın burada imtihana girmesi gerekiyordu.” (Sayfa 5)

“Hayırlı olsun, Muhammed bin Musa. İmtihanı kazandın. Hem de kalem kâğıt kullanmadan çözdün sualleri. Artık Beytülhikme'nin öğrencisi oldun.” (Sayfa 5)

“Muhammed bin Musa çalışkanlığı ile öne çıktı. Hârezm'den gelmesi nedeniyle arkadaşları ona “Hârizmî” ismini verdi. Hârizmî, matematik ilminde kendini geliştirirken hocalarının da dikkatini çekti.” (Sayfa 6)

“Esirleri serbest bırakırım fakat bir şartım var. -İsteğiniz nedir Sultanım? -Esirlere karşılık kütüphanenizdeki tüm kitapların birer kopyasını istiyorum.” (Sayfa 7)

“Âlimler, Bizans kütüphanelerinden kopyalanan bütün kitapları yanlarına alarak Bağdat'a döndüler. Beytülhikme Kütüphanesine getirilen kitapların Arapça çevirileri yapıldı.” (Sayfa 8)

“Ertesi gün, Halife'ye methedilen bu genç bilim insanı Halife'nin huzuruna çıkarıldı. Halife, Hârizmî'yi saygı ve içtenlikle karşıladı.” (Sayfa 8)

“Matematiğin tarihini araştırmam iyi olmuş. Matematik konusunda başka düşüncelerin var mı? İnsanlığın gelişip ilerlemesi matematikle olur. Her işin başı matematiğe dayanıyor. Alışverişler, ticari sözleşmeler...” (Sayfa 9)

“Hârizmî, Bizans'tan getirilen matematik kitaplarının bulunduğu bölümde çalıştı. Gece gündüz demeden kitapları inceledi. Kendini geliştirirken Grekçeyi de öğrenmeye başladı.” (Sayfa 9)

“İlerleme ve gelişmede aklın rolü çok büyük. Bir toplumun gelişip kalkınması bilim insanlarının sayesinde olur.” (Sayfa 11)

“Halife Me'mun Bağdat'ta bir rasathane yaptırdı. Burada önemli bilim insanlarına görev verdi. Halife'nin bilime verdiği destek devam etti.” (Sayfa 12)

“Bu atlas İslam dünyasındaki harita çalışmalarının temelini oluşturdu.” (Sayfa 13)

“Hârizmî, Hint matematiğine ağırlık verdi ve gece gündüz çalışmaya başladı.” (Sayfa 15)

“Onlarla bilgi alışverişi yaptı. Matematik alanında çalışan âlimlerle görüştü. Hint matematiğini öğrenmeye çalıştı.” (Sayfa 16)

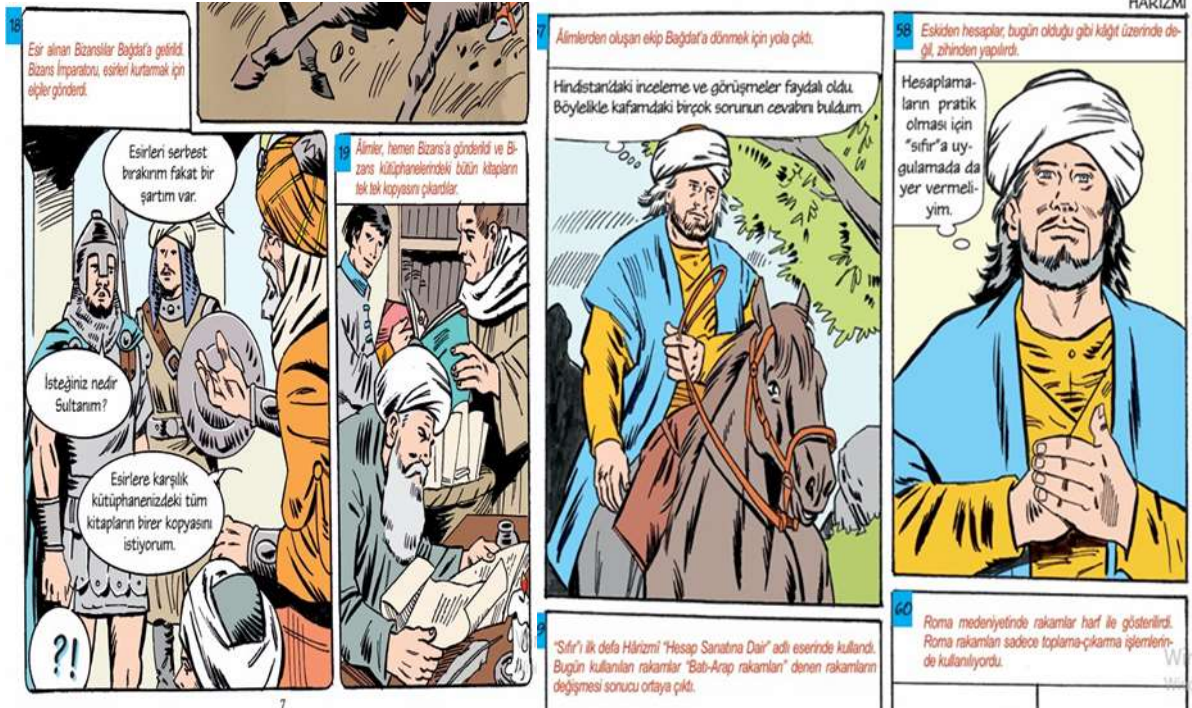
“Sıfır'ı ilk defa Hârizmî “Hesap Sanatına Dair” adlı eserinde kullandı. Bugün kullanılan rakamlar “Batı-Arap rakamları” denen rakamların değişmesi sonucu ortaya çıktı.” (Sayfa 17)

“Devlet, ilim irfan ile yücelir.” (Sayfa 18)

(Hârizmi, 2024, s, 4)

(Hârizmi, 2024, s, 6)

(Hârizmi, 2024, s, 7)

(Hârizmi, 2024, s, 17)

4. SONUÇ

Tarihimize, bilim, kültür ve sanat dünyamıza katkıları olan önemli şahsiyetlerin hayatını öğrencilere farklı yollarla sunmak, görsel zenginlikle ilgilerini çekmek ve bunu yaparken özünden uzaklaştırmadan bu değerleri tanıtmak gerekmektedir. Öğretimi desteklemek için ders sürecinde kullanılacak materyallerin kalıcı öğrenmeler sağlamada, eğitim sürecini zenginleştirmede ve bilgiyi somutlaştırmada önemi fark edilmiştir ve üzerinde artık daha fazla durulmaktadır (Halis, 2002). Öğrencilerin bilinçli birer vatandaş olmaları için geçmiş ile bağlantılarını sağlayabilmek, tarihi değerleri fark etmeyi sağlamak eğitim kurumlarının gerçekleştirmesi gereken önemli görevlerdir. Bu görevleri yerine getirmek için eğitim kurumları farklı yöntem ve araçları işe koşmaktadır. Görsel unsurların eğitimdeki etkin rolü bu alanda da kullanılmakta ve öğretim kolaylaştırmada yararlanılmaktadır. Cary (2004), çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında çizgi romanların görseller yönünden zengin olması, sürükleyici ve kısa yapıda olmasının büyük katkıları olduğunu belirtmiştir. Zengin görseller, kısa ve öz metinleriyle eğitici çizgi romanlarını derslerde kullanmak kalıcı öğrenme ve başarıyı beraberinde getirmektedir (Yıldırım, 2016). Çizgi

romanların çocuklara bilgi ve beceri geliştirme, akademik başarıya katkı sağlamak gibi faydalarının olduğu ortaya koyan birçok araştırma mevcuttur (Akdağ, 2023; Arslan & Akçay, 2022; Arı vd., 2019; Oymak, 2018; Ayyıldız, 2010; Balım vd. 2008). İncelenen eserlerle çocuklara: küçük yaştan itibaren ilim tahsis etmenin önemi, anlatılmıştır. Küçük yaşlardan itibaren öğrenme ve bilime verilen önemin gelişime katkısını fark etmelerini sağlayacak içerik sunulmuştur. Merak ve Sorgulama, fikir yürütme, özgün eserler ortaya koyma, kitap yazma, evrensel değere sahip olma, gibi bilgi ve becerilere sahip olmanın güzelliklerini görebiliriz.

Eserlerdeki görsellerin metinle uyumlu olduğu görülmektedir. Eserlerde savaş konusu geçmesine rağmen şiddet unsurları içeren görseller bulunmamaktadır. Eserler çocukların yaş grubuna uygundur. Çocukların merak ve ilgisini çekecek niteliktedir. Dil ve anlatım çocukların gelişimine uygundur. Hitap ettiği yaşa göre ve bireysel farklılıkların etkisi göz önüne alındığında bazı çocukların ilgisini çekmeyebilir. Araştırma sonucunda bu çizgi romanların tarihimize yön veren şahsiyetleri tanıtmada ve sevdirmede faydalanılabilecek eğitsel bir kaynak olarak okunmasının uygun olduğu görülmektedir. Araştırma eserleri karşılaştırmalı çalışmalarda kullanılabilir. Çizgi roman okuyan öğrencilerin görüşlerine başvurulabilir. Deneysel çalışmalar ile değer kazanımına etkisi ortaya konabilir. Eserlerle ilgili öğretmen görüşlerine başvurulabilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, S. (2023). *Uzaktan öğretimle sosyal bilgiler dersinde eğitici çizgi roman kullanımının öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelerine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.
- Arı, A., Demir, B., & Işık, B. B. (2019). Matematik eğitiminde manga çizgi roman kullanımı. *Bayburt Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 2(2), 261-265.
- Arslan, K. & Akçay, H. (2022). Çizgi romanla fen bilimleri öğretiminin öğrenci başarısına etkisi. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 14-31.
- Aslan, G. B. (2019). *Türkiyede çizgi roman sanatının gelişim süreci içerisinde Turhan Selçukun yeri ve Abdülcanbaz*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi.
- Aytekin, H. (2011). Harry Potter ve Felsefe Taşı'nda üslup ve mizah. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(30),167-184.
- Ayyıldız N (2010). *Coğrafya öğretiminde karikatür materyali kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Balım, A.G., İnel, D., & Evrekli, E. (2008). Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi. *İlköğretim Online*, 7(1), 188-202.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. (2. Baskı). Siyasal Kitabevi.
- Boyras, C. (2022). Çocuklar için felsefe eğitiminde uyarıcı olarak çizgi filmlerin kullanımı: Vikingler ve Heidi. *Erciyes Journal of Education*, 6(2), 127-144.
- Cantek, L. (2014). *Türkiye'de Çizgi Roman*. İletişim Yayınları.
- Cary, S. (2004). *Going Graphic: Comics At Work In The Multilingual Classroom*. Portsmouth NH (ABD): Heinemann.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler*. Anı Yayıncılık.
- Ertemsir E. (2011). *Yükseköğretimde yöneticilik eğitimi ve yeni bir öğretim yöntemi olarak interaktif çizgi roman: yöntemin yarattığı faydalılık algısı üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Gravett, P. (201). *Comics Art*. Yale University Press.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Nobel Yayıncılık.

- Hands, T., Shaw, A., Gibson, M., & Miller, K. (2018). People and their plants: The effect of an educational comic on gardening intentions. *Urban Forestry and Urban Greening*, 30, 132-137.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- McCloud, S. (2019). *Çizgi Romanı Anlamak* (Çev. Ülgen M.Cem). Sırtlan Kitap.
- MEB. (2024). Bilim İnsanları Çizgi Roman Serisi. <https://tegm.meb.gov.tr/www/bilim-insanlari-cizgi-roman-serisinin-ilk-kitaplari-yayimlandi/icerik/929>
- Morel, M., Peruzzo, N., Juele, A. R. & Amarelle, V. (2019). Comics as an educational resource to teach microbiology in the classroom. *Journal of microbiology & biology education*, 20(1). <https://doi.org/10.1128/jmbe.v20i1.1681>
- Oymak, R. (2018). Dil, düş, düşünce gelişiminde çizgi kitap ve çocuk. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*. 4(10), 460-472.
- Öz, C. (2013). *Moda tasarımı eğitimi alan lisans öğrencilerinin popüler kültür ürünü olan çizgi romanın ve kahramanlarının günümüz modası ve yaratıcılıklarına etkilerine dair görüşleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- Symeon, R. (2008). State of the art comics in education. Using web comics in education. Project deliverable report. (http://www.educomics.org/material/deliverables/Deliverable1_StateoftheArt.pdf).
- Tilley, C. L., & Weiner, R. G. (2017). Teaching and learning with comics. In F. Bramlett, R. T. Cook, & A. Meskin (Eds.), *The Routledge companion to comics* (pp. 358–366). New York: Routledge.
- Weber, K. C., Saldanha, T. C. B., De Sousa E Silva, K. K., Santos, P. M. M., vd. (2013). Introducing comics as an alternative scientific narrative in chemistry teaching. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 1-14.
- Wood, M. (2015). *The effect of graphic novel supplements on reading comprehension and motivation in secondary students*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Central Arkansas.
- Yalçın, A. & Aytaş, G.(2008). *Çocuk Edebiyatı*(2. baskı). Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, E. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitici çizgi roman hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 52-70.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- İncelenen Eserler:
- Dündar, E. (2024). *Hârizmi*. MEB Yayınları.
- Dündar, E. & Varlı, N. N. (2024). *Cezeri*. MEB Yayınları.
- Varlı, N. N. (2024). *Evliya Çelebi*. MEB Yayınları.